

David Markson
WITTGENSTEINO
MEILUŽĖ

Iš anglų kalbos vertė Vilius Jakubčionis

R A R A

Vilnius, 2026

Iš pradžių gatvėje kartais palikdavau žinutes.

Kažkas gyvena Luvre, tvirtindavo viena ar kita. Arba Nacionalinėje galerijoje.

Savaime suprantama, tai pranešti galėjau tik gyvendama Paryžiuje arba Londone. Kažkas gyvena Metropolitano muziejuje, pranešdavo žinutė, kol dar gyvenau Niujorke.

Žinoma, niekas ir tada neatėjo. Ilgainiui nustojau rašyti tas žinutes.

Tiesą sakant, iš viso palikau gal tik tris ar keturias.

Nenumanau, kiek laiko nuo tada praėjo. Jeigu reikėtų spėti, sakyčiau, kokie dešimt metų.

O gal vis dėlto keleriais daugiau.

Be to, žinoma, anuomet kurį laiką buvau visai pamišusi.

Nežinau, kiek laiko tai truko, bet kurį laiką.

Pamečiau laiką. Šio posakio, įtariu, niekuomet teisingai nesu-pratau, o dabar štai pavartojau.

Pametusi laiką, vadinasi, pamišusi, o gal pametusi laiką, tiesiog pamišusi?

Bet kuriuo atveju dėl pamišimo didelių abejonių nekilo. Pavyzdžiui, kai nuvažiavau į aną mažai žinomą Turkijos kampelį aplankyti vietovės, kurioje kadaise gyvavo senovės Troja.

Kažkodėl itin norėjau pamatyti tenykštę upę, apie kurią taip pat skaičiau, palei tvirtovę tekančią jūron.

Upės pavadinimą pamišau, iš tiesų tai tik purvinas upeliūkštis.

Šiaip turiu omenyje ne į jūrą, o į Dardanelus, kurie buvo vadunami Helespontu.

Troja taip pat, be abejo, vadinasi nebe taip. Chisarlikas, taip vadinasi dabar.

Apsilankymas daugeliu atžvilgių mane nuvylė: vieta, pasirodo, neįtikėtina maža. Ne didesnė už įprastą miesto kvartalą ir sulig vos keliais aukštais.

Tačiau nuo griuvėsių matyti Idos kalnas, tokioje tolybėje.

Netgi vėlyvą pavasarį ant kalno dar buvo sniego.

Regis, viename senųjų pasakojimų kažkas į jį kopė numirti. Galbūt Paris.

Žinoma, tas Paris, kuris buvo Helenės meilužis. Ir kurį sužeidė karui jau baigiantis.

Beje, būdama Trojoje daugiausia galvojau kaip tik apie Helenę.

Ketinau dar pridurti, kad kurį laiką netgi sapnavau, jog graikų laivai vis dar išmesti ten, ant kranto.

Na, sapnuoti tokį dalyką juk nieko baisaus.

Nuo Chisarliko iki vandens, regis, valanda kelio. Toliau planavau plaukti paprasta irkline valtele, tada leistis į Europą pro Jugoslaviją.

Greičiausiai turiu omeny Jugoslaviją. Šiaip ar taip, toje kanalo pusėje yra paminklų ten per Pirmąjį pasaulinį karą žuvusiems kareiviams.

Trojos pusėje galima rasti paminklą, žymintį vietą, kur senų senovėje buvo palaidotas Achilas.

Na, taip sako, kad Achilas tenai palaidotas.

Vis dėlto atrodo nepaprasta, kad toje vietoje tokioje senovėje per karą žuvo jaunuoliai, o paskui, prabėgus trims tūkstantmečiams, toje pačioje vietoje žuvo vėl.

Kad ir kaip ten, persigalvojau dėl persikėlimo per Helespontą. Tai yra per Dardanelus. Galop pasirinkau katerį, plaukiau palei graikų salas ir Atėnus.

Netgi su puslapiu, išplėstu iš atlaso, vietoje jūrinio žemėlapio pasiekti Graikiją man tetruko vos porą neskubių dienų. Kalbant apie tą senovės karą, daug kas neabejotinai sutirštinama.

Tačiau kai kurie dalykai vis tiek suvirpina sielą.

Tarkim, kai po dienos kitos išvydau vėlyvo popiečio saulės nušviestą Partenoną.

Turbūt tą žiemą, kai gyvenau Luvre. Prastai vėdinamoje patalpoje deginau eksponatus ir paveikslų rėmus, kad sušilčiau.

Bet tada, sulig pirmaisiais atlydžio ženklais, keisdama automobilius kaskart pristigus degalų, leidausi per centrinę Rusiją, kad vėl sugrįžčiau namo.

Visa tai neginčijama tiesa, nors viskas vyko seniai, kaip sakiau. Nors, kaip sakiau, galėjau būti pamišusi.

Tačiau nesu visiškai tikra, kad buvau pamišusi, kai dar anksčiau vykau į Meksiką.

Greičiausiai anksčiau. Už viską dar gerokai seniau lankiau savo prarasto vaiko kapą, jis buvo vardu Adamas.

Kodėl parašiau, kad jis buvo vardu Adamas?

Mano mažylio vardas buvo Saimonas.

Pamečiau laiką. Vadinas, galima akimirka pamiršti net vienintelio savo vaiko, kuriam dabar būtų trisdešimt, vardą?

Vargu ar trisdešimt. Greičiau dvidešimt šešeri, dvidešimt septyneri.

Vadinasi, man penkiasdešimt?

Šiame paplūdimio namelyje tik vienas veidrodis. Galbūt veidrodis sako, kad penkiasdešimt.

Taip liudija rankos. Matyti iš plaštakų viršaus.

Tačiau vis dar sergu mėnesinėmis. Nereguliariai, kartais trunka savaites, o tada taip ilgam dingsta, kad beveik pamirštu.

Galbūt man daugiausiai keturiasdešimt septyneri ar keturiasdešimt aštuoneri. Kadaisė tikrai mėginau savaip vesti apskaitą, gal pagal mėnesius, tikriausiai pagal metų laikus. Bet jau nebeprisimenu, kada supratau seniausiai pametusi laiką.

Vis dėlto, regis, kai viskas prasidėjo, man netrukus turėjo sueiti keturiasdešimt.

Anas žinutes išrašydavau baltais dažais. Milžiniškomis didžioiomis raidėmis, sankryžose, kad pastebėtų bet kas, važiuojantis pro šalį.

Suprantama, būdama Metropolitane irgi deginau eksponatus bei kai kuriuos kitus daiktus.

Na, laužą ten kūrenau nuolatos, žiemomis.

Tas laužas buvo kitoks nei tas, kurį kurdavau Luvre. Metropolitane laužą kurdavau didžiojoje salėje, kur visi ateina ir išeina.

Beje, ten dar surenčiau aukštą alavinį kaminą. Kad dūmai kiltų link stoglangių.

Surentusi kaminą, stoglangiuose turėjau išmušti skyles.

Tai padariau pistoletu, gana atsargiai, kampu, šaudžiau iš vieno muziejaus balkono, kad dūmai išeitų ir neprilytų į vidų.

Prilijo. Nedaug, truputėlį.

Na, vėliau ėmė bėgti ir pro kitus langus, kai tie išdužo. Arba kai juos išdaužė vėjas.

Langai vis dar dūžta. Keli išdužo ir čia, šiuose namuose.

Tačiau dabar vasara. O lietus man netrukdo.

Iš antro aukšto matosi vandenynas. Iš apačios kopos užstoja vaizdą.

Tiesą sakant, tai mano antrasis namelis šiame paplūdimyje. Pirmą sudeginau. Nesu tikra, kaip, galbūt gamindama valgi. Trumpam nuėjau į kopas nusišlapinti, o atsigręžus jau viskas liepsnojo.

Šie nameliai, be abejo, medinukai. Liko tik sėdėti ant kopos ir žiūrėti, kaip dega. Degė ištisą naktį.

Vis dar pastebiu sudegusį namelį, rytais vaikščiodama pakrante.

Na, akivaizdu, kad namelio nepastebiu. Pastebiu namelio liekanas.

Vis dėlto namelį linkstame laikyti nameliu, net jeigu iš jo ne itin kas liko.

O šis neblogai išsilaikė, kai pagalvoji. Kita žiema man bus čia trečia, jei neklystu.

Greičiausiai reikėtų sudaryti sąrašą vietų, kuriose dar buvau, kad ir sau pačiai. Turiu omenyje, pradėti nuo senojo lofto SoHo, kur gyvenau dar prieš Metropolitaną. Paskui kelionėse.

Nors neabejoju, kad dabar jau ir taip daug ką pamiršau.

Pamenu, vieną rytą sėdėjau automobilyje su vairu dešinėje ir žiūrėjau, kaip Stratfordą prie Eivono užkloja sniegas, o tai juk tikriausiai nedažnas įvykis.

Na, o sykį tą pačią žiemą manęs vos nepartrenkė niekieno nevairuojamas automobilis, riedantis nuokalne netoli Hampstedo Viržyno.

Galima paaiškinti, kodėl automobilis be vairuotojo riedėjo nuokalne.

Paaiškinimas, žinoma, yra pati nuokalnė.

Tas automobilis irgi turėjo vairą dešinėje. Bet gal tai nėra labai reikšminga.

Šiaip ar taip, galėjau klysti sakydama, kad gatvėje palikau žinutę, jog kažkas gyvena Nacionalinėje galerijoje.

Londone aš gyvenau Teito galerijoje, kurioje buvo daugybė Josepho Mallordo Williama Turnerio paveikslų.

Esu visai tikra, kad gyvenau Teite.

Tai irgi galima paaiškinti. Paaiškinimas toks, kad pro jo langus matosi upė.

Kai gyveni viena, dažniau renkiesi vaizdą su vandeniu.

Bet ir Turnerį visada vertinau. Tiesą sakant, gali būti, kad mano sprendimą iš dalies lėmė jo vandenų paveikslai.

Kartą per aršią audrą Turneris pasiprašė kelias valandas būti pririštas prie laivo stiebo, kad vėliau galėtų ją nutapyti.

Aišku, Turneris ketino nutapyti ne pačią audrą. Jis ketino nutapyti audros atvaizdą.

Įsitikinau, kad kalba dažnai būna ne itin tiksli.

Iš tiesų Turnerio, pririšto prie stiebo, istorija man kažką primena, bet neprisimenu ką.

Nepamenu ir to, kokį laužą kūriau Teite.

Beje, Amsterdamo valstybiniame muziejuje, Rijksmuseum, šildydama išėmiau Rembrandto „Nakties sargybą“ iš rėmų.

Esu visai tikra, kad maždaug tuo metu dar ketinau nuvykti į Madridą, nes Prado muziejuje yra vienas Rogiero van der Weydeno paveikslas, kurį norėjau dar kartą pažiūrėti, „Nuėmimas nuo kryžiaus“. Bet prie Bordo kažkodėl persėdau į automobilį, kuris stovėjo apgręžtas į priešingą pusę.

O gal iš tiesų kirtau Ispanijos sieną ir nuvažiauvau iki pat Pamplonos.

Na, tuo metu dažnai elgdavausi nieko iš anksto neapgalvojusi, kaip jau sakiau. Kartą be jokios priežasties, nebent dėl to, kad turėjau pilną „Volkswagen“ minifurgoną, nuo Ispanijos laiptų Romoje vieną po kito paleidau šimtus teniso kamuoliukų ir jie nušokavo žemyn visomis įmanomomis kryptimis.

Žiūrėjau, kaip atsimuša į mažyčius nelygumus arba į nuzulintus akmenų lopinėlius ir pakeičia kryptį, arba spėlioju, kiek toli žemiau plytinčia aikšte jie nuriedės.

Keletas atsimušė į įstrižai aikštės stovintį namą, kuriame, beje, numirė Johnas Keatsas.

Ant namo pakabinta atminimo lenta tvirtina, kad name mirė
Johnas Keatsas.

Aišku, lenta užrašyta itališkai. Vadina jį Giovanni Keatsu.

Upė Chisarlike vadinasi Skamandru, dabar prisiminiau.

Homero *Iliadoje* sakoma, kad tai galinga upė.

Na, galbūt kadaise ir buvo. Daug kas gali pasikeisti per tris tūkstančius metų.

Ir vis dėlto vieną vakarą, sėdėdama ant atkastų sienų ir žvelgdama į kanalą, buvau beveik visiškai tikra, kad palei krantą vis dar įžvelgtum graikų kūrenamus laužus.

Na, kaip jau sakiau, gal tiesiog šių minčių neįsileidau.

Vis dėlto kai kurias mintis įsileisti nieko baisaus.

Pavyzdžiui, kitą rytą išaušus leidau sau pavadinti aušrą rožiapiršte. Nors dangus buvo apniukęs.

O dabar ką tik nuėjau išsituštinti. To einu ne į kopas, o tiesiai prie vandenyno, kad nuplautų atoslūgis.

Eidama iš pradžių sustojau giraitėje prie namo pasigriebti lapų.

O paskui patraukiau atsinešti vandens iš šaltinio, kuris yra galbūt už šimto žingsnių priešinga kryptimi nuo paplūdimio.

Aš turiu ir upelį. Nors ir neprilygstantį Temzei.

Tiesa, Teite vandenį nešdavausi iš upės. Jau kurį laiką galima.

Na, iš Arno Florencijoje galėjau gerti dar tada, kai gyvenau Uficių galerijoje. Arba iš Senos, kai į prieplauką nešdavausi ąsotį iš Luvro.

Iš pradžių, suprantama, gerdavau tiktai vandenį buteliuose.

Iš pradžių turėjau dar ir padargų. Pavyzdžiui, generatorių elektriniams šildymo prietaisams.

Vanduo ir šiluma, žinoma, buvo svarbiausia.

Nepamenu, kas nutiko pirmiau, ar įgudau kurti ugnį ir atsikračiau tam skirtų prietaisų, ar atradau, jog vėl galima gerti vandenį kur panorėjus.

Galbūt įkurti ugnį buvo pirmiau. Nors laikui bėgant ir supleškinau porą namų.

Pastarasis kartas, kaip jau minėjau, netyčinis.

Kodėl supleškinau pirmąjį, verčiau neaiškinsiu. Tačiau tai padariau gana sąmoningai.

Tai nutiko Meksikoje, ryte, man aplankius vargšo Saimono kapą.

Na, tuose namuose visi ir gyvenome. Nuoširdžiai maniau, kad ketinu likti kuriam laikui.

O vietoje to visą senąjį Saimono kambarį aplaisčiau benzinu.

Gerą dalį rytmečio per užpakalinio vaizdo veidrodėlį mačiau, kaip kyla ir kyla dūmai.

Dabar turiu du milžiniškus židinius. Turiu omeny, šiame namelyje prie jūros. O virtuvėje – antikvarinę krosnelę.

Labai tą krosnelę pamėgau.

Saimonui buvo septyneri, beje.

Netoliese auga visokios uogos. O už poros minučių nuo mano upelio, laukuose, kurie anksčiau buvo dirbami, yra įvairiausių daržovių, tik dabar tie laukai, žinoma, visiškai užaugę.

Už lango, kur sėdžiu, brizas šokdina dešimtis tūkstančių lapų. Saulės šviesa praspįsta giraitėje ryškiais margais lopinėliais.

Gėlės taip pat auga, čia jų gausu.

Šiaip jau šiandiena tinkama muzikai, bet neturiu kaip jos sau parūpinti.

Metų metus, kur tik būdama, paprastai susiruošdavau truputį paklaudyti. Bet kai ėmiau kratytis prietaisų, teko atsisakyti ir muzikos.

Iš esmės atsikračiau tik багаžo. Na, daiktų.

Tačiau kartais mintyse išgirsti muziką.

Na, gal kokį fragmentą. Tarkim, Antonio Vivaldi. Arba dainuojančią Joan Baez.

Visai neseniai girdėjau netgi pasažą iš Berliozo „Les Troyens“.